

***Må tidligst offentliggøres, når talen er holdt
Det talte ord gælder***

1.næstformand for Grænseforeningen Jørgen Bruun Christensen Ved mødet på Frørup Danske Skole Lørdag den 25. maj 2019 kl. 14

Der er i disse år hele tiden jubilæer.

Sidste år var det afslutningen for 1. verdenskrig og i år er der ikke mindre end mindst tre jubilæer.

Det jubilæum, der er nærmest tilknyttet Grænseforeningen, er ferie børnsarbejdet, der begyndte i 1919 – et år før Sønderjyllands genforening med resten af Danmark.

Ferie børnsarbejdet har stået på lige siden, og da jeg kom ind i arbejdet for Grænseforeningen, var der en del børn på Mors her fra Sydslesvig. Første gang jeg hørte om udveksling var, da min moster, der var lærer i Karby, fik forbindelse med Karby skole på Mors og så byttede børnene skole. Det fungerede i nogle år, og nu er det på landsplan igen dukket op med elevudveksling mellem skoler i Sydslesvig og i Danmark. Det ser ud til, at det er den fremtidige model. Det vigtigste er, at der sker en grænseoverskridende udveksling af børn og unge, så vi hele tiden kan oplyse hinanden om hver vores kvaliteter og egenart og hverdag.

Det andet jubilæum, der markeres i år, er Foreningen Nordens 100 år. Der har været afholdt fester i den anledning både på landsplan og lokalt og det nordiske samarbejde er stadig væsentligt, selv om samarbejdet sydpå nok er mere væsentligt – politisk set. Det nordiske samarbejde har sine meget store kulturelle kvaliteter, og det er ikke mindre væsentligt.

Der foregår et stort samarbejde mellem Foreningen Nordens og Grænseforeningens lokalforeninger, blandt andet fordi vi er en del af den samme stamme for så vidt angår oplysning og er i høj grad en del af Norden, som vi tydeligt kan se, når vi kører i landskabet.

Det tredje jubilæum er Dannebrog's 800-års jubilæum, der kulminerer den 15. juni både i København og over hele landet og også på Folkemødet på Bornholm.

Dette jubilæum er også det, der er lettest at få øje på – ikke alene i denne weekend og den 15. juni, men hver gang, der er glæde eller sorg, markeres det ofte med flaget og på den måde er vi mange, der er med til at gøre opmærksom på Dannebrog's værdi og vores tilhørsforhold.

Selv om Dannebrog er med til at markere tilhørsforholdet til Danmark, må det ikke betyde, at vi danskere lukker os inde om os selv. Mange, der kommer fra udlandet og får en tilværelse i Danmark, bliver i mange tilfælde flittige brugere af flaget og er stolte af det. Flaget er på den måde med til at markere, at de mennesker nu er en del af det danske samfund og på den måde er med til at berige os med deres værdier.

Det samme er de sydslesvigere, der flytter til Danmark for at studere eller arbejde i kortere eller længere tid. De gør en meget stor forskel i det danske samfund, fordi de kan fortælle historien om det værdifulde i at være både-og.

I har jeres rod her i Frørup og samtidig får I lejlighed til at markere, at I er en del af det danske samfund, og I kan fortælle om de værdier, der er ved at være to-sproglig og to-kulturelle samt meget andet godt.

I hjælper alle os i Grænseforeningen med at udbrede kendskabet til jer for den store del af befolkningen, der ikke er klar over, der er et dansk mindretal syd for grænsen. Det skal I have tak for.

For at vende tilbage til ferie børnsarbejdet har det været et arbejde, der har involveret hundredvis af folk med at organisere transporter og ophold for de mange børn, der i begyndelsen var i Danmark i 3½ måned, men senere blev det typisk i fire uger og den primære årsag var oprindelig at få lidt sul på kroppen efter 1. verdenskrig og stifte bekendtskab med det land, som mange følte sig knyttet til. Efter 2. verdenskrig var situationen endnu værre og jeg har altid syntes, det var imponerende af forældrene at undvære deres børn i lang tid. Heldigvis var det en positiv oplevelse for stort set alle og er det endnu 100 år efter det hele begyndte.

Det var desuden også en god måde at lære det danske sprog på, og når børnene returnerede, var man aldrig i tvivl om, hvor de havde været. Det afslørede dialekten.

Også til Mors og Thy kom der mange og selv har jeg haft fornøjelsen af både at hente og bringe børn til Mors.

Stor var glæden på vej hjem for mange af børnene, som kunne fortælle om, hvad de havde oplevet og vise, hvad de havde fået med hjem samtidig med, at de var blevet tre-sproglige, idet de også havde fået egnens dialekt med sig.

Nu er det blevet mere til elevudveksling i to uger og også det fungerer godt, som jeg nævnte i indledningen. Det vigtigste er oplevelsen af hverdagen hos hinanden og også udvidelsen af de sproglige færdigheder. Der er ikke tvivl om, at det giver en god ballast senere hen i de unges uddannelse, at de kan to sprog og at de kan berette om, hvad det er for en landsdel, de kommer fra.

Når vi mødes næste år til årsmøderne, har der været en sand invasion af børn fra Sydslesvig i Danmark. Grænseforeningen og Dansk Skoleforening for Sydslesvig er i gang med at planlægge, at alle børn kommer til Danmark i uge 20, og der er allerede nu etableret kontakt mellem flere skoler, så det skal nok blive en succes også.

Selv om Frørup skole er en af de mindre skoler, betyder det ikke, at der ikke sker noget.

I dækker et stort område og det er vigtigt, at der er skoler, så børnene ikke får længere skolevej end nødvendigt og at de får en spændende skoledag med pædagogiske udfordringer, som jeg er overbevist om, de får. Det er også med til at give kvalitet i undervisningen og et godt sammenhold blandt de ansatte. Det hele går på den måde op i en højere enhed, og så er meget nået.

På Mors, hvor jeg bor, er der ikke så mange folkeskoler – fire – mens der er syv friskoler. Dette skyldes flere ting.

Der opstod en folkelig bevægelse i 1800-tallet, og i kølvandet på den opstod der flere friskoler foruden en valgmenighed, som senere er blevet frimenighed, et ottekantet forsamlingshus, en avis og en højskole, der er blevet efterskole, og det var stort set de samme mennesker, der stod bag det hele.

De friskoler, der er oprettet i nyere tid, er oprettet som følge af nedlæggelse af de lokale folkeskoler og der er plads til alle skoler, selv om ikke alle friskoler har ret mange elever, der skal begynde efter sommerferien.

Det er en af de store fordele, vi har i Danmark: vi kan oprette friskoler, når og hvor vi vil, men vi er også selv ansvarlige for at støtte den med frivilligt arbejde og børn.

Morsingboerne agerer lidt på samme måde som I gør, for I holder også sammen og knytter bånd både til hinanden og til Norden, som Sydslesvig også er en del af. Jeg tror, I har en del mere til fælles med befolkningerne i de nordiske lande end med befolkningen i Sydtyskland. Det er mit indtryk efter at være kommet til Sydslesvig gennem de sidste 25 år.

Sammenholdet og båndene til hinanden er også kommet til udtryk på det seneste, efter det er blevet kendt, at Skoleforeningen overtager Christianslyst, som så kan blive en del af det store fællesskab, der bør og skal herske i Sydslesvig.

Vi glæder os i Grænseforeningen over, at det er lykkedes at få det store gæsteværelse i Sydslesvig sikret, så vi stadig kan komme og få et godt ophold med gode faciliteter og til en overkommelig pris og – ikke mindst – opleve Sydslesvig i alle kroge og hjørner, hvis vi vil og det er vi heldigvis mange, der gerne vil.

Det har taget sin tid at komme så langt, men lad os nu se fremad og glæde os i fællesskab og nu har alle her i landsdelen en endnu større forpligtelse til at benytte stedet, selv om det ligger godt en halv times kørsel her fra. Når jeg skal til Christianslyst, er der 3,5 timers kørsel, når der ikke er for meget lastbiltrafik og kikketøer. Brug stedet – husk det er jeres og vores i fællesskab.

Når folk fra Danmark flytter til Sydslesvig for at varetage en stilling, kan det ikke undgås, at de bliver en del af det fællesskab. For nogle bliver det til en livslang gerning og så bør det være naturligt, at man deltager i mindretalsarbejdet også uden for normal arbejdstid. Det er der heldigvis også mange der gør, ligesom mange gør det i Danmark. Ellers ville meget af det frivillige, folkelige arbejde gå i stå både her og i Danmark.

Det folkelige, frivillige arbejde har fungeret på stort set samme måde igennem mange år.

Det er imidlertid sandsynligt, arbejdet skal foregå på en anden måde i den næste generation. Det vil også være unaturligt andet.

Max Kahrmann, formand for Grænseforeningen Ungdom, var inde på det i en artikel i Flensborg Avis den 7. maj, hvor han pointerer, at unge ikke vil være medlem af foreninger, men gerne engagere sig i projekter. Det er ikke nyt, men det er væsentligt, at det bliver sagt af unge og at de i øvrigt selv er engagerede i meget forskelligt. GFU er en vægtig medspiller for de unge i Sydslesvig og det samme er både Elevambassadørerne, Kulturmødeambassadørerne og nu også i høj grad projekt Minority Changemaker Programme, som er blevet særdeles meget rost.

De unge vil noget med deres tilværelse, ligesom vi vil noget med vores. De unge skal måske have lidt hjælp i begyndelsen, men vi skal sørge for at trække os tilbage i tide.

Vi skal alle i vores generation være opmærksomme på at få nye folk ind i foreningsarbejdet, uanset hvordan det så skal organiseres. Jeg kan heldigvis læse i Flensborg Avis, at der flere steder er medlemsfremgang i foreningerne og at der også nogle steder er flere kandidater end ledige pladser til bestyrelserne, og det bliver det ikke mindre godt af, for så ved I, at der er folk, der gerne vil gøre et stykke arbejde, også selv om de ikke er medlem af bestyrelsen. Brug dem som ressourcepersoner med den viden, de sidder inde med, så foreningsarbejdet både i SSF og alle andre foreninger bliver ved med at være sjovt, for det skal foreningsarbejde være. Vi skal huske på, at det er frivilligt arbejde.

Det er i hvert fald ikke arrangementer, der er mangel på. Det er tydeligt at læse i Flensborg Avis hver dag og mange af jeres møder og alt andet står SSF bag. I kan godt være stolte af jeres store kulturelle forening, for den er en meget aktiv medspiller i hele det arbejde, der foregår af både store og små arrangementer med årsmøderne som det helt store. Jeg vil derfor også gerne takke for den venlighed, jeg altid møder, når jeg kommer til Sydslesvig og til SSF's landsmøder og årsmøder og andre steder, hvor SSF er repræsenteret.

I er altid interesserede i at høre om arbejdet i Grænseforeningen både på landsplan og lokalt.

SSF er med til at få dansk sprog og kultur til Sydslesvig og jeg følger altid med særlig interesse jeres teaterforestillinger og nogle koncerter, for jeg er formand for Morsø Teaterkreds, og så er det en fordel for mig, når I har haft besøg af et teater eller haft en koncert, før de kommer til Mors, for så er jeg orienteret om, hvor godt teaterstykket eller koncerten er.

Det vigtigste er, at der er aktiviteter over hele Sydslesvig og det er jo tilfældet og så er der ikke nogen undskyldning for ikke at komme op fra sofaen og af sted, for det er den pågældende aften, der er besøg af kunstnere.

En sådan aften er der et fællesskab, som det også er tilfældet i dag her i Frørup til årsmøde.

Det hele handler i bund og grund om fællesskab mellem mennesker – det fællesskab, der i høj grad blev aktuelt og meget synliggjort med Rødding Højskoles indvielse for 175 år siden og som blev en forløber for hele den demokratiske bevægelse og som vi nu bygger videre på i Sydslesvig, Danmark, Norden, Europa og verden. Kort sagt – alle steder, hvor mennesker mødes og i frihed får lov til at udfolde sig og hvor vi har en forpligtelse til at medvirke aktivt til, at der ikke opstår bevægelser og partier og regimer, der vil undertrykke mennesker.

Vi er til for hinanden i Sydslesvig og i Danmark og det fastholder vi.

Tak for opmærksomheden. Godt årsmøde.